

Ши Сјаоху^[1]

Извршни декан Факултета за
међународне односе на Универзитету
за међународне студије у Пекингу
Пекинг (НР Кина)

УДК 329(510)

327(510)

Стручни рад

Примљен 09. 06. 2021.

Прихваћен 21. 06. 2021.

doi: 10.5937/napredak2-32684

Политичка партијска дипломатија с кинеским карактеристикама током седам деценија од оснивања НР Кине: иновације у теорији и пракси

Сажетак: Приликом оснивања Народне Републике Кине, КП Кине се нашла у сложеној међународној ситуацији, имајући пред собом тешке развојне задатке. КП Кине је одувек доследно промовисала размену искустава у међународним односима у процесу наслеђа и развоја. Остварила је велики успех у пракси теоријских иновација када је реч о партијској демократији с кинеским карактеристикама, што је знатно допринело главним циљевима Партије и народа, као и целокупној стратегији државне дипломатије. На почетку нове историјске фазе неопходно је сумирати искуство у практичним и теоријским иновацијама у изградњи партијске демократије с кинеским карактеристикама. Такође, веома је значајно откривање основне логике и принципа те демократије. Све то би повећало важност и дало знатан практични допринос промовисању позитивне интеракције између праксе и теорије партијске дипломатије.

Кључне речи: партијска дипломатија са кинеским карактеристикама; иновације у теорији и пракси; историјски допринос

Од оснивања Народне Републике Кине комуникација између КП Кине као владајуће партије и политичких партија у иностранству очекивано је прерасла у политичку партијску дипломатију. Током последњих 70 година, градећи политичку партијску дипломатију с кинеским карактеристикама, НР Кина је у потпуности схватила историјску мисију, улогу и изградила ставове, трудећи се да истражује

у пракси, оствари побољшања сагледавајући искуства, прилагођава се и уноси иновације, те тежи сублимацији теорије. Темељно истраживање иновација у теорији и пракси политичке партијске дипломатије с кинеским карактеристикама, као и њиховог садејства, пресудно је за планирање даљег развоја и откривање нових могућности за политичку партијску дипломатију у новом добу.

[1] shixiaohu@bisu.edu.cn

Велики успеси у пракси: историјска перспектива

Током последњих 70 година КП Кине, као владајућа партија у социјалистичкој земљи, захваљујући својој сталожности, широкогрудости и међународној визији, у потпуности је схватила ситуацију у свету и задатке различитих историјских периода. Ослањајући се на дипломатску стратегију водеће земље с кинеским карактеристикама, КП Кине је осмислила политичку партијску дипломатију из целокупне дугорочне перспективе, трудећи се да је развија у складу са историјском логиком и савременим трендовима. Исто тако, КП Кине је остварила три велика успеха у политичкој партијској дипломатији и постепено створила данашње окружење за политичку партијску дипломатију.

Прво, братски односи између КП Кине и осталих комунистичких партија, као и радничких партија из других земаља, постепено су прерасли у потпуно етаблиране односе. Након оснивања НР Кине, Комунистичка партија је одлучила да се приклони социјалистичком блоку са Совјетским Савезом на челу, у контексту међународних околности тога доба. Шездесетих и седамдесетих година 20. века КП Кине се суочила с препрекама у односима с комунистичким партијама појединих земаља и са упадљиво смањеним бројем политичких партија које су биле спремне да комуницирају са њом. Од Трећег пленума 11. заседања Централног комитета, КП Кине је стално унапређивала своје ставове и постепено покушавала да у пракси нормализује односе с комунистичким и радничким партијама из других земаља.

Успела је да обнови односе с комунистичким партијама из Европе, Западне Азије, Северне Африке и Латинске Америке, те да постепено унапреди односе са комунистичким партијама појединих земаља Југоисточне Азије. Након пада Совјетског Савеза и промена које су уследиле у Источној Европи, КП Кине је убрзо успоставила контакт и одржала нормалну комуникацију са новоосованим комунистичким партијама и преименованим левичарским партијама бивших источноевропских земаља. Данас, у партијским односима с прогресивним снагама, тј. комунистичким и радничким партијама, КП Кине даје приоритет доследностима или међусобним сличностима карактера, идеја и циљева, трудећи се да повећа усаглашеност, као и да у пракси нагласи очување безбедности националних интереса.

Друго, КП Кине је започела успостављање пријатељских односа са легитимним политичким странкама свих земаља, уместо да ограничи свој ангажман само на комунистичке или радничке странке. Током вишегодишњег периода од свог оснивања, КП Кине је била само спорадично у контакту са социјалистичким партијама земаља у развоју. Али упоредо с развојем међународне ситуације, ова партија је од 1977. почела да успоставља контакт са националним демократским партијама. Од 1981. КП Кине је постепено проширила своју комуникацију и сарадњу са социјалистичким партијама развијених земаља, успоставивши везе пре свега са Социјалистичком партијом Француске. Од почетка 21. века КП Кине је такође остварила односе с разним новооснованим политичким партијама у Европи у складу с променама у партијским по-

Ши Сјаоху

Политичка партијска дипломатија с кинеским карактеристикама током седам деценија од оснивања НР Кине: иновације у теорији и пракси

литикама у иностранству. Тако, КП Кине често контактира са више од 600 политичких партија и организација из преко 160 држава. Уобличено је свестрано, широко и вишеслојно окружење за политичку партијску дипломатију. КП Кине сада има проширен „круг пријатеља“, који обухвата политичке партије у оквиру влада, државних институција и организација цивилног друштва, али и ван њих.

Треће, КП Кине сада придаје подједнак значај билатералним и мултилатералним односима. После оснивања НР Кине, поучена искуством управо расформиране Треће интернационале, КП Кине се није придружила Обавештајном бироу Комунистичко-радничке партије коју је предводио Совјетски Савез. У то време у спољнополитичким односима доминирали су билатерални односи. Средином осамдестих година прошлог века КП Кине је почела да успоставља контакт са Социјалистичком интернационалом и започела процес изградње мултилатералних односа с политичким партијама. По завршетку хладног рата КП Кине је постепено проширивала контакте с регионалним и међународним политичким партијама и организацијама. Средином осамдесетих такође је почела да се повезује с политичким партијама десног крила у Европи. У 21. веку КП Кине одржава редовне контакте с Партијом европских социјалиста, Европском народном партијом, Партијом европске левице, Европском партијом зелених, Сталном конференцијом политичких партија Латинске Америке и Кариба, Форумом Сао Паоло и Саветом политичких партија Африке. Од 2017. године КП Кине води дијалог с политичким странка-

ма широм света: састанак на тему дијалога на највишем нивоу одржан је у Бејџингу, па је и овај контакт постепено институционализован.

Иновације у теорији: историјски развој

КП Кине је одувек придавала велики значај развоју теорије и стално је продубљивала теоријско истраживање контаката с иностраним политичким партијама. Пре оснивања НР Кине, КП Кине је, кроз комуникацију и везе с Комунистичком партијом Совјетског Савеза и Комунистичком интернационалом, формирала иницијална схватања и принципе за поступање у односима с братским партијама.

По оснивању НР Кине, Комунистичка партија увела је водеће принципе за поступање у политичкој партијској дипломатији, која се одликује независношћу, потпуном једнакошћу, узајамним поштовањем и немешањем у унутрашњу политику других земаља, као тековинама периода револуционарне борбе. Наглашава се да свака политичка партија има право да одлучује о сопственим питањима и противи се аутоматском преузимању искустава других земаља. Залаже се за једнакост свих политичких партија без обзира на то да ли имају велики или мали утицај. Захтева се да политичке партије различитог карактера негују узајамну толеранцију, траже заједничке особине, задржавајући истовремено право на разлике, те да сарађују не мешајући се у туђу унутрашњу политику. Захтева се и вођење рачуна о значају пролетерског интернационализма и међународне сарадње, као и отпор кршењу

легитимних права и интереса других политичких партија у корист искључивих интереса једне земље или партије.

Од Трећег пленума 11. заседања Централног комитета, КП Кине је искористила снагу историјског развоја и почела да сарађује с радничким партијама широм света како би изградила нови тип партијских односа, чије су особине самосталност, потпуна једнакост, узајамно поштовање и немешање у унутрашњу политику других, чиме се доприноси учвршћивању и одржавању међупартијских и међудржавних односа. Исто тако, КП Кине је поставила важне водеће принципе за главна теоријска и практична питања, укључујући и начин третирања историјског наслеђа у међупартијским односима, начин превазилажења идеолошких разлога, начин правилног поступања у међупартијским и међудржавним односима. На почетку 21. века КП Кине је дала смернице за свој међународни рад на смени векова, указујући на правце унапређивања политичке партијске дипломатије. На тој основи је КП Кине постепено објаснила свој став о политичкој партијској дипломатији, која представља не само незаобилазни фронт партијског деловања већ је и значајна компонента целокупне дипломатије Кине. У контексту развоја ситуације, КП Кине је указала на то да треба тежити политичкој партијској дипломатији као важном каналу за развој односа Кине са иностранством, као битном прозору за истицање доброг међународног имиџа Партије, као важној платформи помоћу које ће функционери посматрати и проучавати свет,

али и важном каналу за извлачење поука из туђих искустава да би се Централном комитету олакшало доношење одлука.

Од 18. националног конгреса КП Кине на којем је представљена замисао Си Ђинпинга о социјализму с кинеским карактеристикама за ново доба, као и његова замисао дипломатије, политичка партијска дипломатија ушла је у нову фазу развоја теорије. Си Ђинпинг лично учествује у усмеравању међународног рада КП Кине, утврђујући опште захтеве за фокусом на политичким партијама, њиховом истраживању, повезивању и имиџу. Он сматра да политичке партије из разних земаља треба да повећају узајамно поверење, учврсте комуникацију и координацију како би изградиле нови тип међупартијских односа, тражећи заједничке основе и истовремено задржавајући право на разлике, узајамно поштовање и заједничко учење засноване на новом типу међународних односа, као и да би се изградила мрежа за размену искустава и сарадње политичких партија у разним облицима и на разним нивоима. Си Ђинпинг јасно ставља до знања да КП Кине никада неће „увозити“ стране моделе нити „извозити“ кинески модел, а камоли тражити од других земаља да „пресликају“ кинеску праксу. Осим тога, КП Кине прати промене ситуације и предлаже увођење тројног плана, којим се комбинују политичка партијска дипломатија и дипломатија цивилног друштва, као и механизам са „великом синергијом“ за политичку партијску дипломатију како би се дао још већи допринос целокупној националној дипломатији.

Иновације у теорији: главне карактеристике

Пре свега, КП Кине је наследила и развила марксистички модел међупартијских односа. Након оснивања Народне Републике Кине, КП Кине је креативно спојила основне принципе марксистичког модела међупартијских односа са ситуацијом у самој Кини и у КП Кине, залажући се за једнакост и узајамно поштовање. Супротставила се неприхватљивим односима између „надмоћне партије“ и „подређене партије“ у међународном комунистичком покрету, наглашавајући принципе независности и немешања у унутрашње послове партија других земаља. Исто тако, КП Кине је домишљао обогатила и унапредила марксистички модел међупартијских односа у контексту измењене међународне ситуације и кључних тема конкретног периода, дајући том моделу модерно и научно опредељење. КП Кине је нарочито довела у питање идеолошке стереотипе, повећавајући разноликост својих веза, предлажући принципе потпуне једнакости, узајамног поштовања и заједничких основа, а задржавајући право на разлике у својом контактима са свим легитимним политичким партијама како би могла што боље да поступа у међупартијским односима.

Друго, КП Кине у великој мери одговара на захтеве одређеног доба. У различитим историјским периодима КП Кине је увек правилно схватала кретања, односно трендове у свету, стално обogaћујући конотацију политичке партијске дипломатије у складу с развојем и променама околности, спроводећи

праксу политичке партијске дипломатије и остварујући добре резултате. Од избијања међународне финансијске кризе 2008. године, на основу заједничких напора ка развоју и бољем управљању, као и савременом тренду да земље у развоју генерално „гледају ка Истоку“, КП Кине је поклонила већу пажњу комуникацији и узајамном учењу, унапређујући на тај начин размену искустава и мишљења о вођењу партије и државе како би повећала руководећу способност политичких партија других земаља. Од 18. националног конгреса КП Кине, политичка партијска дипломатија чврсто делује са циљем одржавања политичког интегритета, размишљања у оквиру шире слике, праћења лидерског језгра и даљег усклађивања са централним вођством Партије, уз пуно поверење у правац, теорију, систем и културу социјализма с кинеским карактеристикама и истовремено подржавање ауторитета генералног секретара Си Ђинпинга и Централног комитета КП Кине. Руководећи се Ђинпинговом идејом о дипломатији, стално се траже нове могућности и остварују нова достигнућа.

Треће, врховни вођа партије одувек је уводио иновације у теорију. Врховне вође политичких партија увек су најважнији практичари и промотери политичке партијске дипломатије јер не само да учествују у политичкој партијској дипломатији и управљају њоме већ и предводе теоријске иновације. Врховне вође КП Кине одлично сумирају искуство и научене лекције политичке партијске дипломатије на историјској прекретници ради унапређења теорије; пра-

вилно доносе нови план политичке партијске дипломатије зато што разумеју промене које доноси време и учвршћују врхунску замисао дипломатије; савршено се баве реалним проблемима како би реаговали на забринутост међународне заједнице и побољшали међународну представу о КП Кине. Од 18. националног конгреса КП Кине Си Ђинпинг придаје огроман значај теоријским иновацијама о политичкој партијској дипломатији, па је предложио теорију овог типа дипломатије с препознатљивим особинама савременог доба и кинеским карактеристикама, пружајући теоријску подршку политичкој партијској дипломатији како би она што боље служила кинеској мудрости и решењима. Године 2017. Си Ђинпинг је у свом обраћању на уводној седници састанка КП Кине на највишем нивоу посвећеном дијалогу са светским политичким партијама навео конотације заједнице са заједничком будућношћу за човечанство, као и начин на који је треба изградити. Он заступа мишљење да, руководећи се новим типом међудржавних односа, треба изградити нови тип међупартијских односа, који се одликују тражењем заједничких основа, уз истовремено задржавање права на разлике, узајамно поштовање и учење, чиме се најављује нова фаза политичке партијске дипломатије за ново доба.

Четврто, практичне и теоријске иновације међусобно се допуњавају. Током последњих 70 година, КП Кине је у процесу унапређивања политичке партијске дипломатије стално била усмерена на циљеве, процесе и проблеме, подржавајући праве перспективе о историји, широј слици и сопственој улози. КП Кине је увек

одлично сумирала искуство и научене лекције, те схватала развојне трендове са историјског становишта, залажући се на тај начин за одрживи развој политичке партијске дипломатије. У разним историјским периодима КП Кине је доследно истраживала правила развоја политичке партијске дипломатије, сумирајући корисна искуства и међупартијске односе, спроводећи сопствено иновирање и побољшање и тежећи сублимацији теорије. Садејство иновација у пракси и теорији довело је до још ширег пута политичке партијске дипломатије с кинеским карактеристикама и светлом будућношћу.

Иновације у теорији: важан историјски допринос

Пре свега, реч је о стварању повољног међународног окружења и очувању националног суверенитета, безбедности и развојних интереса. Када је 1. октобра 1949. године КП Кине ступила на власт, поставила је себи историјски задатак да ће стремити срећи кинеског народа и обнови кинеске нације. Упркос нестабилној међународној ситуацији с наглим и збуњујућим променама, као и компликованим односима између водећих земаља, КП Кине је морала да нађе велики број блиских пријатеља да уложи огромне напоре у отварање нове перспективе међународних односа и створи повољно спољашње окружење. Када је спољнополитичка активност Кине била на најнижем нивоу, политичка партијска дипломатија је успостављањем контаката с политичарима и вођама великих и кључних земаља успела да прошири обим спољнополитичких односа и да постепено утиче на преокрет у спољашњем ок-

Ши Сјаоху

Политичка партијска дипломатија с кинеским карактеристикама током седам деценија од оснивања НР Кине: иновације у теорији и пракси

ружењу. У релативно повољном међународном окружењу КП Кине је морала да консолидује своје темеље, настави ширење свог глобалног „круга пријатеља“ и допринесе учвршћивању и увећавању важних стратешких прилика Кине. Од почетка 21. века, бавећи се питањима од највећег значаја, као што су она у вези са Тајваном, Тибетом и Синђаном, нуклеарним наоружањем Северне Кореје, реформом Савета безбедности УН, ситуацијом у Јужнокинеском мору и трговинским неслагањима између Кине и САД, политичка партијска дипломатија је такође искористила своје предности јер је у њеној суштини брига о људима. Оваква дипломатија може да примени напредне методе током читавог процеса, штитећи истински на тај начин националне интересе.

На другом месту је превазилажење идеолошких разлика ради постизања снажног развоја међудржавних односа. Приликом оснивања НР Кине, под утицајем строгог идеолошког менталитета, КП Кине је тежила да утврди да ли је боље имати блиске односе с неком земљом или се удаљити од ње на основу државног уређења те земље и природе политичке партије. Оваква самоограничења била су неопходна у одређеном историјском периоду, али су исто тако имала и негативне последице. С развојем међународне ситуације и интеграцијом Кине у светске токове, КП Кине је постепено потиснула утицај идеологија у остваривању спољнополитичких контаката, повећавајући комуникацију са свим типовима легитимних политичких партија широм света. Она је наставила да остварује синхронизоване контакте с водећим политичким партијама, било да су на власти било да нису,

како би обезбедила снажан развој међудржавних односа чак и у случају промене режима. У последњих неколико година КП Кине придаје огроман значај појави нових политичких партија у Европи и проширује контакте са њима, учвршћујући међусобно пријатељство и остварујући позитивне резултате. Новоосноване политичке партије у појединим јужноевропским земљама, нпр. у Италији и Грчкој, након доласка на власт прошириле су сарадњу са КП Кине, сматрајући Кину својеврсним уточиштем и показујући повећану активност и ентузијам за сарадњу у оквиру иницијативе Појас и пут.

На трећем месту је улога главне политичке партије водеће земље у обезбеђивању јавног добра с кинеским карактеристикама за међународну заједницу. Као владајућа партија водеће социјалистичке земље и највеће земље у развоју, КП Кине је непрекидно била у центру пажње и очекивања међународне заједнице. На пример, бројне земље у развоју надају се да ће из мера које предузима Кина научити како да постигну модернизацију, те да искористе искуства КП Кине у изградњи сопствених партија и да, заједно с њом, развију праведнији и солиднији међународни поредак. У 21. веку, нарочито од међународне финансијске кризе 2008. године, међународна заједница полаже велике наде у бољи развој, очување светског мира и промовисање глобалног управљања које Кина може да пружи. Таква велика очекивања и наде несумњиво су значајна покретачка снага за иновације у теорији политичке партијске дипломатије. Током разних историјских периода КП Кине је увек водила рачуна о томе да ефикасно и правовремено реагује на позив међународне

заједнице, доприносећи јавном добру на међународном плану. Од 18. националног конгреса, КП Кине даје активан допринос међународној заједници користећи кинеску мудрост и решења, остварујући широку сагласност помоћу темељне комуникације, дијалога и усмеравања међународног јавног мњења, повећавајући, самим тим, међународну „меку“ моћ КП Кине.

После 70 година успона и падова, политичка партијска дипломатија с кинеским карактеристикама сада представља ново доба иновација, истраживања и енергичног развоја.

С новог историјског полазишта, међународно деловање КП Кине ће, под централизованим и уједињеним вођством Централног комитета КП Кине, остварити обимније научно планирање на основу сопствених дужности, у потпуности искористити институционалне предности „велике синергије“, отворити нове перспективе и направити пут ка политичкој партијској дипломатији како би што боље и садржајније допринела остваривању два стогодишња циља и кинеског сна о националној обнови.

Shi Xiaohu

Executive Dean of School of International Relations
Beijing International Studies University
Beijing (PR China)

Political Party Diplomacy with Chinese Characteristics in Seven Decades since Founding of PRC: Innovations in Practice and Theory

Summary

Since the founding of the People's Republic of China, the Communist Party of China has found itself in a complicated international situation and arduous development tasks. The CPC has steadily promoted its foreign exchanges in the process of inheritance and development. It has achieved leaps in practice of the theoretical innovations in party to party diplomacy with Chinese characteristics, which contributed significantly to the central missions of the Party and the nation, as well as the overall strategy of the state diplomacy. Starting at a new historical phase, it is crucial to summarize the experience of the practical and theoretical innovations in party to party diplomacy with Chinese characteristics. It is also of great importance to discover the basic logic and principles therein. All of which would provide practical significance for promoting a benign interaction between the practice and theory of party to party diplomacy, and make greater contribution.

Keywords: Party diplomacy with Chinese characteristics; Innovations in Practice and Theory; historical contribution